

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om fattigvården.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 309, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru Nordgren hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en skyndsam utredning dels huruvida och på vad sätt barn, åt vilka understöd utgår enligt 1 § fattigvårdslagen, bättre än nu skola kunna skyddas från förflyttning, enbart av ekonomiska skäl, från goda och lämpliga fosterhem till moderns och styvfaderns hem, och dels huruvida och i vilken utsträckning bidrag av statsmedel må kunna utgå till kommunernas kostnader för ifrågavarande understöd, samt till riksdagen inkomma med förslag till de ändringar i fattigvårdslagen, som av utredningen kunna anses vara betingade.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Till ledning vid bedömande av de i motionen berörda spörsmålen anser sig utskottet böra förutskicka följande redogörelse.

I samband med införandet av nya giftermålsbalken utfärdades den 11 juni 1920 en lag om makes *underhållsskyldighet mot andra makens barn*. Enligt denna lag skall, därest make under sin vårdnad har barn i tidigare gifte eller utom äktenskap, andra maken jämte honom vara skyldig att, så länge äktenskapet består, efter sin förmåga bidra till barnets underhåll. Dessa bestämmelser, vilka äro av civilrättslig natur, kompletterades 1921 därigenom, att i 3 § i 1918 års fattigvårdslag infördes ett stadgande av innehåll, att make under de i 1920 års lag angivna förutsättningarna är pliktig att efter sin förmåga försörja andra makens barn i tidigare äktenskap eller utom äktenskap, så att barnet ej faller fattigvården till last. Härigenom infördes alltså underhållsskyldighet för en make mot den andra makens barn jämväl i förhållande till det allmänna. Jämlikt 63 § i fattigvårdslagen äger fattigvårdssambhälle under förut nämnda betingelser uttaga ersättning för kostnad, som samhället fått vidkännas för fattigvård till barn, jämväl av barnets styvfader eller styvmoder, i den mån fattigvårdsstyrelsen ej finner skäl till eftergift. Talan om utfående av sådan ersättning skall anhängiggöras inom tio år från det fordringen uppkom. — I lagen den 6 juni 1924 om samhällets

barnavård hava uti ifrågavarande avseenden införts bestämmelser, motsvarande de i fattigvårdslagen upptagna. I 68 § 2 momentet stadgas sålunda, att make, som enligt lag är underhållsskyldig mot andra makens barn, skall, då barnavårdsnämnd omhändertagit barnet för skyddsuffostran eller samhällsvård, vara skyldig att efter sin förmåga ersätta kostnaden för barnet, såvitt detsamma är under sexton år. Beträffande dylika kostnader gäller samma preskriptionstid som för fordringar enligt fattigvårdslagen.

Vad angår frågan om *hemorts rätt* innehåller 7 kapitlet i fattigvårdslagen i nu ifrågavarande delar följande bestämmelser: Hustru har som regel samma hemorts rätt som mannen. Om äktenskapet upplöses genom mannens död eller eljest, behåller hustrun den hemorts rätt, hon senast under äktenskapet ägde, till dess annan tillkommer henne. Barn inom äktenskap har, så länge det är minderårigt, faderns eller, om han är död och modern lever, moderns hemorts rätt. Minderårigt barn utom äktenskap har samma hemorts rätt som modern eller, om hon är död, den hon senast ägde. Har någon under det år, för vilket han mantalsskrivits inom visst fattigvårdssamhälle, åtnjutit fattigvård av vissa slag, vinner han ej hemorts rätt på grund av nämnda mantalsskrivning. Därvid likställes med fattigvård, som någon själv åtnjutit, bland annat fattigvård, som åtnjutits av hans minderåriga barn, samt för mannen fattigvård, som tilldelats hans hustru eller under bestående äktenskap åtnjutits av minderåriga barn, som hon ägt före äktenskapet, såvitt barnet har hennes hemorts rätt. Däremot inverkar fattigvård till barn utom äktenskap icke på faderns förvärv av hemorts rätt.

En utförlig redogörelse för fattigvårdslagens bestämmelser om hemorts rätt med mera ävensom en historik beträffande dessa bestämmelser återfinnas i utskottets förut denna dag avgivna utlåtande nr 23, och tillåter utskottet sig hänvisa till detta.

I fråga om *hemsändning* av understödstagare stadgas i 57 § fattigvårdslagen, att om fattigvårdssamhälle åt någon, som har hemorts rätt i annat fattigvårdssamhälle, utgivit fattigvård enligt 1 § under förhållanden, vilka synas utvisa, att behovet av fattigvård kommer att bliva varaktigt, äger fattigvårdsstyrelsen i det förstnämnda samhället att hos fattigvårdsstyrelsen i det andra samhället påfordra hans hemsändande eller därom själv besörja, sedan fattigvårdsstyrelsen i hemortssamhället lämnats tillfälle att därmed själv taga befattning. Sistnämnda styrelse äger ock påfordra hans hemsändande eller låta själv avhämta honom. Hemsändning må ej äga rum, bland annat, då understödstagaren därav skulle lida men till sin hälsa eller han har stadigvarande bostad hos skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller hos syskon eller då eljest synnerliga skäl tala emot hemsändningen. Om vederbörande fattigvårdsstyrelser ha olika meningar i fråga om hemsändning eller om understödstagaren eller, då denne ej själv kan tillvarataga sin rätt, sådan honom närstående person, som nyss nämnts, bestrider, att

hemsändning får ske, må sådan ej äga rum, utan att Konungens befallningshavande, efter det vederbörande blivit hörda och erforderlig utredning införskaffats, därtill lämnat tillstånd.

I fråga om förflyttning av utackorderade barn stadgar lagen om samhällets barnvård följande: Om barn under sexton år, som vistas hos föräldrarna, på grund av dessas sjukdom, liknöjdhet eller oförmåga eller eljest i hemmet rådande förhållanden är utsatt för nöd, utan att likväl anledning att omhändertaga barnet för skyddsuppfostran eller förebyggande åtgärder föreligger, och nödtillståndet icke bliver avhjälpt på annat sätt, skall barnavårdsnämnden, då föräldrarna medgiva det, omhändertaga barnet. Sålunda omhändertaget barn bör, där ej särskilda omständigheter föranleda till annat, utackorderas i ett för ändamålet lämpat enskilt hem. Nämnden skall övervaka, att den, som mottagit barn till vård, fullgör sina skyldigheter. När för samhällsvård omhändertaget barn anses ej vidare vara i behov av sådan vård, skall densamma upphöra. Så skall även ske, då föräldrarna påkalla vårdens upphörande, så framt ej, bland annat, risk förefinnes, att barnet i föräldrahemmet misshandlas eller utsättes för allvarlig vanvård eller annan fara till liv eller hälsa eller ock blir vanartat.

Enligt 43 § fattigvårdslagen och 20 § barnvårdslagen hava länsstyrelserna att vaka över att fattigvården och barnavården ordnas och handhaves ändamålsenligt. I allt vad som rör länsstyrelsernas befattning med kommunernas fattigvård och barnavård skola länsstyrelserna hava biträde av särskilt tillsatta tjänstemän, *konsulenter*, vilka jämväl skola ha till uppgift att tillhandagå med upplysningar och råd rörande fattigvården och barnavården. Fattigvårdskonsulent skall tjänstgöra även såsom barnavårdskonsulent. Kungl. Maj:t har den 8 maj 1925 utfärdat instruktion för dessa konsulenter. Enligt denna instruktion tillsättas konsulenterna av Kungl. Maj:t, som även bestämmer deras tjänstgöringsdistrikt.

På grund av särskilda stadganden i fattigvårdslagen och barnvårdslagen åligger det statens inspektör för fattigvård och barnavård att verka för fattigvårdens och barnavårdens ändamålsenliga ordnande.

I en vid 1931 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 24, hemställde fru Nordgren, bland annat, att riksdagen måtte besluta *dels* sådan ändring av bestämmelserna i 3 § fattigvårdslagen samt 68 § 2 mom. lagen om samhällets barnavård, att vad i dessa lagrum stadgades om makes underhållsskyldighet mot andra makens barn i tidigare gifte eller utom äktenskapet måtte utgå eller, om detta icke kunde bifallas, att bestämmelser infördes i nämnda lagar, inskränkande makes underhållsskyldighet för andra makens barn, evad det rörde av fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd lämnat understöd, till hälften av vårdkostnaden, samt att sådana bestämmelser infördes i lagen om samhällets barnavård, att barn, som av samhället omhändertagits genom fattigvårds- eller barnavårdsmyndighet, icke utan barnavårdsnämnds tillstyrkan finge förflyttas till moderns hem i de fall,

då modern ingått äktenskap med annan man än barnets naturlige fader, dels ock att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida icke fattigvårdslagens bestämmelser om hemortsrätt borde reformeras med hänsyn till att mannens hemortsrätt påverkades av underhåll lämnat åt hustruns barn med annan man.

I sitt över berörda motion avgivna utlåtande, nr 22, anförde andra lagutskottet, som begärt yttrande över motionen av statens inspektör för fattigvård och barnavård, bland annat, följande:

I sitt över motionen avgivna yttrande har statens inspektör för fattigvård och barnavård framhållit, att för undanröjande av förefintliga missförhållanden åtskilligt torde stå att vinna genom spridande av upplysning i frågan och uppmaning till vederbörande myndigheter att vid lagtillämpningen i första hand tänka på barnens bästa och söka handla så, att deras intressen icke äventyras. Inspektören har även förklarat sig villig att genom fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna ävensom på annat sätt verka för större hänsynstagande till barnens intressen och därav föranledd större försiktighet och varsamhet vid tillämpning av de lagbestämmelser, varom fråga är. Enligt utskottets förmenande torde det vara lämpligt att avvakta, huruvida icke genom de åtgärder, som av fattigvårdsinspektören ställts i utsikt, tillfredsställande resultat kunna ernås. Under sådana omständigheter anser sig utskottet icke nu behöva taga ståndpunkt till frågan, huruvida de fördelar, som motionären avser att vinna genom ett upphävande av nuvarande föreskrifter, skulle motvägas av de konsekvenser i viktiga avseenden, som den föreslagna lagändringen skulle medföra.

Utskottet hemställde, att berörda motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, vilken hemställan bifölls av båda kamrarna.

Vid 1932 års riksdag yrkade herr Edward Larson i en inom första kamraren väckt motion, nr 253, bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om sådan ändring i fattigvårdslagen, att utgifter av fattigvårds karaktär till utom äktenskap födda barn och deras mödrar överfördes på staten eller landsting.

Andra lagutskottet erinrade i sitt utlåtande över motionen, nr 5, att ett omfattande utredningsarbete med avseende å fattigvården och den sociala hjälpverksamheten över huvud taget påginge, samt framhöll, att utskottet utginge från att de i motionen påpekade olägenheterna av fattigvårdslagens hemortsrättsregler beträffande minderåriga barn utom äktenskap skulle under utredningsarbetet komma att tilldraga sig den uppmärksamhet, de otvivelaktigt förtjänade. Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Motionen blev därefter av båda kamrarna avslagen.

Utskottet. Såsom utskottet erinrat i sitt förut denna dag avgivna utlåtande nr 23, pågår för närvarande en omfattande utredning med avseende å den sociala hjälpverksamhetens organisation. Det torde finnas anledning antaga, att de i förevarande motion påpekade olägenheterna av vissa bestämmelser i fattig-

vårdslagen skola ägnas tillbörlig uppmärksamhet vid fortsatt behandling av skatteutjämningsberedningens betänkande samt under organisations-sakkunnigas utredningsarbete. Med hänsyn härtill finner utskottet för närvarande skäl ej föreligga för riksdagen att i anledning av motionen hos Kungl. Maj:t begära utredning angående lämpligheten av ändringar i fattigvårdslagen.

Enligt utskottets förmenande synes det emellertid, utan hinder av ovan nämnda utredningar, böra övervägas, huruvida de i motionen påtalade olägenheterna kunna genom åtgärder i administrativ ordning mildras. Såsom i motionen framhållits, skulle sålunda densamma syfte kunna tänkas bliva i ej oväsentlig mån tillgodosett, därest länsstyrelserna, resp. överståthållarämbetet, ålades skyldighet att före avgörandet av ärenden av ifrågasvarande beskaflenhet inhämta yttrande från vederbörande fattigvårds- och barnavårdskonsulent.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande motion måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt barn, åt vilka understöd utgår enligt 1 § fattigvårdslagen, kunna genom föreskrifter, meddelade i administrativ ordning, bättre än vad för närvarande är fallet skyddas från förflyttning enbart av ekonomiska skäl från goda och lämpliga fosterhem till moderns och styvfaderns hem.

Stockholm den 20 april 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, Frändén**, *Sam Larsson**, *Gustaf Tamm**, *P. Sandström, Olof Carlsson* och *Forslund**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Johanson* i Halla gården, *Holmström** och *Sandström* i Nyland, fru *Nordgren* samt herrar *Lindberg* i Stockholm och *Sandberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.